

ЛЕКЦІЯ 3

Суб'єкти оперативно-розшукової діяльності та їх компетенція

Комплексний огляд системи органів, уповноважених здійснювати оперативно-розшукову діяльність в Україні, їх структура, завдання та правовий захист виконавців.

Визначення суб'єкта ОРД

Суб'єкт оперативно-розшукової діяльності – це **спеціально уповноважений орган або підрозділ**, який реалізує комплексні повноваження щодо застосування спеціальних сил та засобів ОРД. Його функціональне призначення включає:

- Пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння осіб та груп, відповідальність за які передбачена КК України
- Протидію розвідувально-підривній діяльності спеціальних служб іноземних держав
- Отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави

❏ Виключний перелік оперативних підрозділів визначений **ст. 5 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»**. Проведення ОРД іншими підрозділами, приватними організаціями та особами **забороняється**.

Оперативні підрозділи: повний перелік

Національна поліція

Підрозділи кримінальної та спеціальної поліції

СБ України

Контррозвідка, боротьба з тероризмом, корупцією, оперативно-технічні

ДБР

Оперативні, оперативно-технічні, внутрішнього контролю

НАБУ

Детективи, оперативно-технічні, внутрішнього контролю

Служба зовнішньої розвідки

Агентурна розвідка, оперативно-технічні, власна безпека

Держприкордонслужба

Розвідувальний орган, оперативно-розшукові підрозділи, Морська охорона

Управління держохорони

Оперативне забезпечення охорони осіб та об'єктів

ДКВС, ГУР МО, БЕБ

Органи виконання покарань, воєнна розвідка, економічна безпека

Підрозділи кримінальної поліції

Кримінальна поліція є ключовим оперативним компонентом Національної поліції України. До її складу входять **11 спеціалізованих підрозділів**:

Основні підрозділи

- Карний розшук
- Стратегічні розслідування
- Захист інтересів суспільства і держави
- Міграційна поліція
- Боротьба з наркозлочинністю
- Внутрішня безпека

Спеціалізовані підрозділи

- Кіберполіція
- Оперативна служба
- Оперативно-технічні заходи
- Кримінальний аналіз
- Забезпечення діяльності з небезпечними матеріалами

Ключові функції Департаменту карного розшуку

1

Оперативно-розшукова робота

Безпосередня робота з джерелами оперативної інформації, аналіз ефективності негласного апарату, вивчення процесів у злочинному середовищі

2

Методичне забезпечення

Розроблення методичних рекомендацій, узагальнення позитивного досвіду, впровадження в практичну діяльність підрозділів

3

Протидія тяжким злочинам

Координація розкриття розбійних нападів, грабежів, вимагань, шахрайств, крадіжок, посягань на культурне надбання

4

Міжнародна взаємодія

Співпраця з правоохоронними органами зарубіжних країн, міжнародними організаціями, координація міждержавного розшуку

Департамент стратегічних розслідувань

Міжрегіональний територіальний орган у складі кримінальної поліції, створений відповідно до Постанови КМУ від 9 жовтня 2019 року № 867. Реалізує державну політику з питань боротьби з організованою злочинністю.

Організована злочинність

Виявлення та припинення діяльності суспільно небезпечних організованих злочинних груп, у т.ч. в органах влади

Протидія корупції

Виявлення корупційних правопорушень серед посадових осіб відповідно до Закону «Про запобігання корупції»

Легалізація доходів

Здобуття інформації про схеми легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом

Департамент внутрішньої безпеки НПУ

Завдання – виявлення, попередження та припинення кримінальних правопорушень та корупційних діянь, вчинених працівниками Національної поліції, а також захист посадових осіб від перешкоджання у виконанні обов'язків.

Основні функції

- Виявлення осіб, які втягують поліцейських у злочинну діяльність
- Протидія дискредитації системи НПУ
- Перевірка дотримання режиму збереження інформації з обмеженим доступом
- Перевірка кандидатів на керівні посади

Оперативна діяльність

- Комплекс ОРЗ з документування правопорушень працівників поліції
- Оперативне обслуговування підрозділів НПУ
- Забезпечення особистої безпеки працівників та їх родичів
- Виконання доручень слідчого та прокурора

СПЕЦІАЛІЗОВАНІ ПІДРОЗДІЛИ

Міграційна поліція та боротьба з наркозлочинністю

Департамент міграційної поліції

Комплексний підхід до протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з **експлуатацією людей**, контрабандою мігрантів, незаконною легалізацією іноземців та **боротьбою з торгівлею людьми**.

Департамент боротьби з наркозлочинністю

Виявлення та документування тяжких правопорушень у сфері незаконного обігу наркотиків, ліквідація підпільних нарколабораторій, перекриття каналів контрабанди, антинаркотична пропаганда.

Департамент кіберполіції

Формує та забезпечує реалізацію державної політики щодо попередження та протидії кримінальним правопорушенням з використанням комп'ютерних систем, мереж та електрозв'язку.

01

Виявлення та протидія

Розробка та реалізація заходів з попередження кіберзлочинності, збирання інформації про об'єкти телекомунікацій, банківських установ та платіжних систем

02

Цілодобова мережа

Функціонування контактної мережі для невідкладної допомоги при розслідуванні злочинів, пов'язаних з комп'ютерними системами та збирання електронних доказів

03

Аналіз та роз'яснення

Систематизація даних про кіберзлочини, роз'яснювальна робота серед населення щодо захисту від кіберзагроз

Кримінальний аналіз та спеціалізовані підрозділи

1

Кримінальний аналіз
Інформаційно-пошукова та аналітична робота, збір та оцінка інформації, формування автоматизованих інформаційних систем для протидії злочинності

2

Захист інтересів суспільства
ОРД з попередження, виявлення та припинення правопорушень, вчинених учасниками організованих груп і злочинних організацій

3

Небезпечні матеріали
Запобігання, виявлення та припинення правопорушень, пов'язаних з РХБЯ матеріалами, отримання даних про РХБЯ загрози

4

Оперативна служба
Здійснення ОРЗ із застосуванням спеціальної техніки для виконання завдань оперативно-розшукової діяльності

Служба безпеки України

СБУ – державний правоохоронний орган **спеціального призначення**, який забезпечує державну безпеку. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Службу безпеки України», основні завдання:

Захист суверенітету

Захист конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного та оборонного потенціалу від розвідувально-підривної діяльності

Охорона таємниці

Забезпечення охорони державної таємниці

Протидія загрозам

Попередження та розкриття тероризму, корупції, організованої злочинності у сфері управління та економіки

Розвідувальні органи України

Служба зовнішньої розвідки

Розвідувальна діяльність у політичній, економічній, військово-технічній, інформаційній та екологічній сферах. Участь у боротьбі з міжнародною організованою злочинністю та тероризмом.

ГУР Міністерства оборони

Розвідувальна діяльність у війсьній сфері, оборони, військового будівництва та кібербезпеки. Головний орган управління в системі військової розвідки.

Держприкордонслужба, Держохорона, ДКВС

Держприкордонслужба

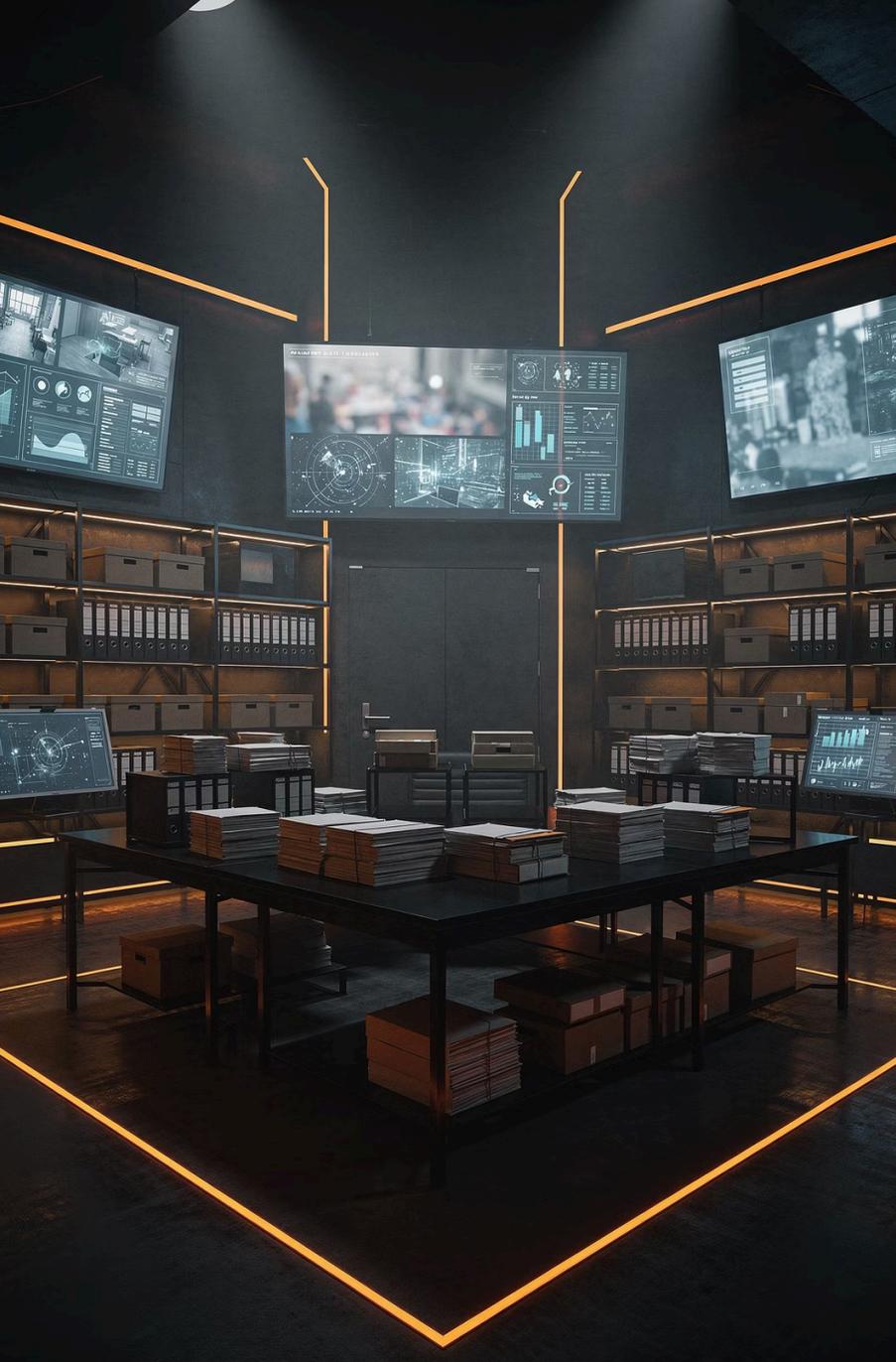
Забезпечення недоторканності державного кордону, охорона суверенних прав у виключній економічній зоні, пошук і фіксація даних про протиправні діяння

Управління держохорони

Охорона Верховної Ради, КМУ, Конституційного та Верховного Судів, місць перебування Президента, кандидатів у Президенти

ДКВС України

Попередження правопорушень в установах виконання покарань, виявлення каналів надходження заборонених предметів, запобігання втечам

ДБР, НАБУ та БЕБ

1

Державне бюро розслідувань

Розслідування злочинів організованих груп, катувань працівниками правоохоронних органів, особливо тяжких насильницьких злочинів, правопорушень вищих посадових осіб, суддів та прокурорів

2

Національне антикорупційне бюро

Протидія кримінальним корупційним правопорушенням вищих посадових осіб, що становлять загрозу національній безпеці. Підрозділи детективів, оперативно-технічні, швидкого реагування

3

Бюро економічної безпеки

Протидія правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави. Виконує правоохоронну, аналітичну, економічну та інформаційну функції

Виконавці оперативно-розшукової діяльності

Виконавець ОРД – гласний або негласний працівник оперативного підрозділу, на якого покладено безпосереднє виконання оперативно-розшукової функції. Суб'єктом ОРД виступає підрозділ, а виконавцями – уповноважені державою особи.

Посадові особи

Штатні гласні або негласні працівники оперативного підрозділу

Допуск до таємниці

Відповідна форма допуску до державної таємниці залежно від змісту інформації

Спеціальні повноваження

Реалізація спеціальних форм, методів та засобів ОРД відповідно до посадових інструкцій

Контроль та нагляд

Підлягають контролю під час виконання обов'язків та реалізації наданих прав

Залучення громадян до завдань ОРД

Обмеження участі

- Не мають права на прийняття рішень в ОРД
- Позбавлені права комплексного застосування сил та засобів
- Залучаються до обмеженого кола завдань
- Спеціальні форми та методи не розкриваються повністю
- Залучення виключно на **добровільній основі**

Заборона залучення

Не можуть залучатися особи, пов'язані зі збереженням професійної таємниці:

- Адвокати
- Нотаріуси
- Медичні працівники
- Священнослужителі
- Журналісти

Заборона діє лише якщо співробітництво пов'язане з розкриттям професійної таємниці.

Правовий та соціальний захист

Кримінальний кодекс України встановлює посилену відповідальність за злочини проти працівників правоохоронних органів:

Ст. 342

Опір працівникові правоохоронного органу

Ст. 345

Погроза або насильство

Ст. 348

Посягання на життя

Ст. 349

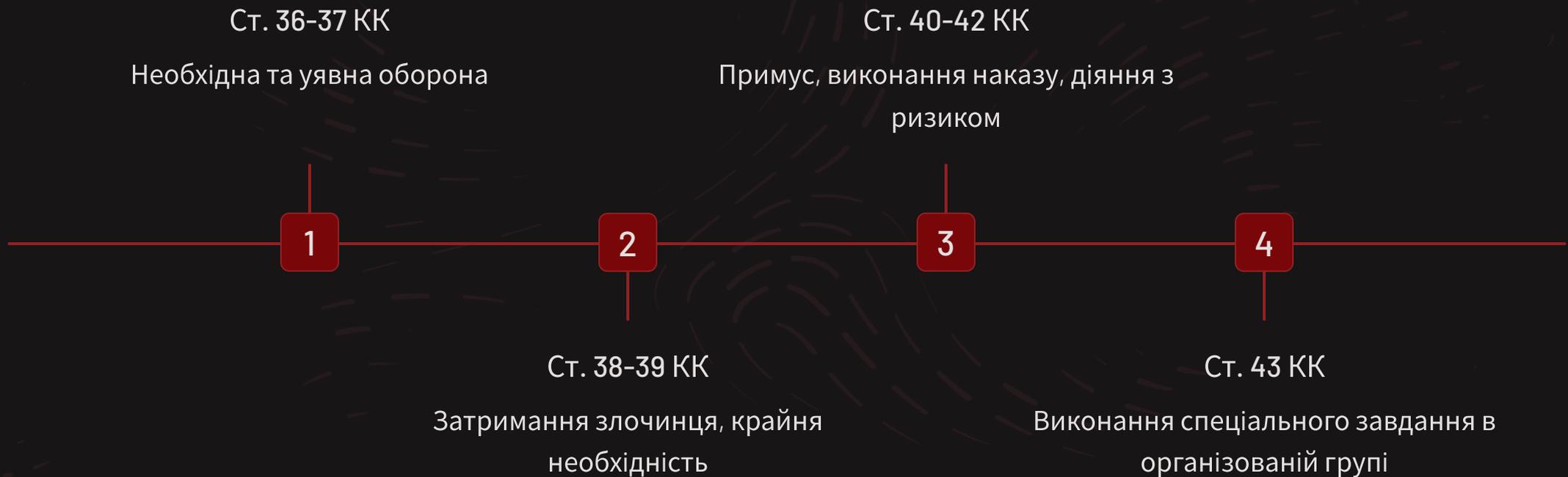
Захоплення як заручника

Також передбачено відповідальність за втручання в діяльність (ст. 343) та умисне знищення майна (ст. 347) працівника правоохоронного органу.

Обставини, що виключають злочинність діяння

Працівники оперативних підрозділів під час діяльності не підлягають кримінальній відповідальності за дії, визнані законодавцем правомірними:

- ❏ За **ст. 43 КК**: особа, яка виконує спеціальне завдання, притягується до відповідальності лише за особливо тяжкий злочин з насильством. Покарання – не більше половини максимального строку, довічне ув'язнення не застосовується.

Планування, контроль та звітність

Планування

Контроль

Звітність

Планування охоплює перспективний (стратегічні пріоритети на рік), поточний (квартальні та місячні плани) та конкретний (плани по ОРС) рівні. Контроль здійснюється відомчо, прокурорським наглядом та через судовий дозвіл слідчого судді. Звітність є **суворо конфіденційною** і включає кількість заведених ОРС, ефективність реалізації матеріалів та витрати з таємних фондів.